

İç siyasetin ve Ekonomi Yönetimi'nin alanı daralıyor; bu haftanın kararları ve verileri süreci belirleyecek, dolar-TL kuru yeni rekoru test edebilir. Moody's'in notu teyidi dahi heyecan getirmedi

- Son iki haftadır, Türk medyasının öncelikli gündem maddesi haline gelen siyasi gelişmeler ve gerginlik içeren konular, önümüzdeki 4 aylık dönemde, Türkiye yerel seçim sürecini yaşarken, siyasi mücadelenin sertleşebileceğine işaret ediyor. Yerli ve yabancı yatırımcıları, ulusal ve uluslararası düzeydeki finans profesyonellerini yakından ilgilendiren husus, 22 Mayıs'tan bu yana 'kırılgan 5'li' olarak tanımlanan ülkeler grubu içerisinde adı anılan Türkiye'nin makro dengelerinin söz konusu siyasi tansiyondan etkilenip etkilenmeyeceği. Başbakan Erdoğan, anlaşmazlıkların, kırılganlıkların 30 Mart 2014 sonrasında ertelenmesi yönünde bir çağrıda bulunmuş olsa da, yerel seçim atmosferinin beklenenden daha sıcak geçeceğine dair tedirginlik artmış gözüküyor.
- Bu noktada, tüm küresel piyasalar ve uluslararası yatırımcı çevreleri ABD Merkez Bankası FED'in 'tapering', yani tahvil alım programını azaltma kararına kitlenmişken, ya hayli renkli ve elektrikli geçeceği anlaşılan yerel seçim sürecinin neredeyse sonuna kadar, yani 2014 yılının ilk üç ayı için, FED tahvil alım programını azaltmayacak ve Türkiye ile dünya seçim sonuçlarını değerlendirirken, FED'in de tahvil alım programını azalttığına şahit olacağız; ya da daha sert bir senaryo olarak, FED'in iki hafta sonraki, 17-18 Aralık toplantısından beklenen 'tapering' kararı çıkacak ve küresel piyasalar bu kararı hayli örselenerek sindirmeye çalışırken, Türkiye, ekonomik kırılganlıkla ilgili algısı yetmezmiş gibi, bir siyasi tansiyonu ile ilgili algıdan dolayı da negatif etkiye maruz kalacak.
- Göreceli olarak, daha ılımlı olan senaryoda, dolar-TL kurunun 1,98-2,04 TL bandı arasında dalgalanabileceğini, ikinci ve daha sert senaryoda ise, kendimizi 2,04-2,10 TL bandına hazırlamamız gerektiğini vurgulamak gerekir. Türkiye'nin iç siyasi ve ekonomik dinamikleriyle ilgili kırılganlık algısı daha da sertleşir ise, 2,10 TL düzeyinin kırılmasıyla birlikte, dolar-TL kurunda 2,20 TL düzeyine doğru bir spekülasyon atağın yönetilmesi gerekebilir. Bu durumda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın faiz silahını çok sert çekerek ve ek para politikası sıkılaştırma

tedbirleriyle, döviz kurlarındaki spekülatif süreci engellemesi ve bastırması gerekecektir.

- Türkiye'deki tüm siyasi otorite ve tarafların atlamaması gereken bir husus olarak, iç siyasi dinamiklere bağlı her türlü gerginlik ve volatilité, uluslararası yatırımcılar tarafından çok dikkatle ve yakından takip ediliyor ve Türkiye için 'siyasi istikrar' riskinin, en az 'fiyat istikrarı' ve 'finansal istikrar' riski kadar kritik önemde olduğu biliniyor. Bu noktada, iç siyasi dinamiklerin yanı sıra, Türkiye'nin 1. ve 2. kuşak komşu ülkelerle ilişkilerindeki 'gel-git'ler de, bu dalgalanmaların Türkiye'nin dış ticaret dengesi üzerindeki etkileri de dikkatle takip edilecek. AK Parti iktidarı ve Hükümet'in siyasi manevra ve strateji olarak değerlendirmeyi düşünebileceği 'gerginlik' stratejisi, FED'in 'tapering'e başlama kararını aralık veya ocak ayında ilan etmesi halinde, Ekonomi Yönetimi'nin yerel seçimler açısından hatırlanması arzu edilebilecek başarılarını gölgeleyebilecek bir algı kırılmasına sebep olabilir.
- Nitekim, yukarıdaki paragraflarda detaylandırdığımız iç ve dış gelişmeler bir araya geldiğinde, dolar-TL kurunun bu hafta dahi 2,04-2,10 TL bandı içerisinde yeni bir rekor seviyeyi test etmesi riski var. Ağır gripten dolayı raporu sizlere bir gün gecikme ile ulaştırabildiğimden dolayı, ABD menşeli Tedarik Yönetimi Enstitüsü'nün (Institute of Supply Management ISM) İmalat Sanayi Endeksi'nin beklenenin üzerinde gelmesini takip edebildim ve ISM Manufacturing PMI'nın açıklanması sonrasında, FED'in adeta 'tapering' kararına bir adım daha yaklaşılması gibi bir algıyla, dolar-TL kuru yeni haftaya sabah saatlerinde 2,02 TL'nin bir miktar üzerinde başlamış iken, kapanışa doğru 2,04 TL'nin üstünü dahi test etti ve ABD piyasalarının kapanmasına 2 saat varken, 2,04 TL'nin hemen altından işlem görüyordu.
- Bu durumda, ilerleyen bölümlerde detaylarını paylaşacağımız İstanbul Ticaret Odası (İTO) enflasyon verileri sonrasında, 3 Aralık Salı (yarın) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanacak kasım ayı enflasyon verilerinin beklenenden kötü gelmesi, hafta içinde beklenenden iyi gelen ABD verileri ile, hele 6 Aralık cuma günü açıklanacak kasım ayı tarım dışı istihdam verisinin beklenenden çok daha güçlü gelmesi ile birleşir ise, bu hafta biterken dolar-TL kurunun yeni bir hafta kapanış rekoru kırdığına, bugüne kadar ki en yüksek değeri dahi test ettiğine şahit olabiliriz.
- Bu nedenle, ithalat ve dış borç ödemeleri olan, Türk bankalarına yabancı para cinsinden kredi ödemeleri olan Türk şirketleri için bu haftaki kur hareketinin kritik önemde olduğunu vurgulamak gerekiyor. Döviz kurlarının seyri, 2013 yılının son çeyreği ve 2013 yılının bütünü açısından, Borsa İstanbul'da hisseleri işlem gören

şirketlerinin kur farkı zararından dolayı yılı nasıl bir kar performansı ile kapatabilecekleri hususunda da ipucu verecek.

- **Uluslararası derecelendirme kuruluşları Fitch ve S&P'nin Türkiye ile ilgili uluslararası derecelendirme (rating) notlarını ve Türk ekonomisinin görünümüyle ilgili değerlendirmelerini (durağan) teyit etmeleri sonrasında, bir değerlendirme de, 2 Aralık pazartesi Moody's'den geldi. Kuruluş, Türkiye'nin BAA3 olan kredi notunu değiştirmezken, kredi görünümü de "durağan" olarak korudu. Moody's tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'nin kredi notunun, dinamik ekonomi olma ve ihtiyatlı mali politikasını yansıttığına vurgu yapılırken, FED'in tahvil alım programını azaltması durumunda Türkiye'nin kısa süreli ve geçici bir şekilde etkileneceği de hatırlatıldı.**
- **Moody's, FED'in parasal genişlemeyi kısımaya başlamasıyla birlikte, fonlama maliyetlerinin yükseleceğine, Türkiye'nin küresel finans piyasalarına ulaşımında zorlanacağına da işaret ederek, Türkiye'nin cari açık finansmanında orta vadede güçlüklerle karşılaşacağına altını çizdi. Böylece, 3 derecelendirme kuruluşu da, Türkiye ilgili değerlendirmelerini tamamlayarak, Türk ekonomisi olağanüstü bir türbülansın içine düşmediği ve makro dengeleri ciddi anlamda bozulmadığı müddetçe, Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notunu önümüzdeki 1 yıl indirmeyi düşürmediklerinin mesajını verdiler. Bununla birlikte, Moody's Türkiye'nin 'en düşük yatırım yapılabilir ülke' notunu teyit etmesine rağmen, 2 Aralık gecesi itibarıyla, 2,04 TL yakın seyreden dolar-TL kurunda açıklanan bu kararın bir etkisi olmadığı da gözlemlendi. 2. el faiz ise yüzde 9,13 düzeyindeydi.**
- Çin, Euro Bölgesi, İngiltere ve nihayet ABD imalat sanayi verilerinin beklenenden iyi gelmesi, bu ülkelerin tahvil değerlerini düşürürken, faiz oranlarını da yükseltti. ABD'nin 10 yıl vadeli tahvil faizi yüzde 2,77'ye yükselirken, dolar endeksi de yeniden 81 puana dayandı. Bu gelişme, Doğu Avrupa'dan, Latin Amerika'ya, Uzak Doğu'dan, Afrika'ya mercek altındaki önemli gelişmekte olan ülkelerin para birimlerinin de dolar karşısında sadece bir gündü yüzde 0,5 ile 1 arasında değer kaybetmesine sebep oldu. Çin'in imalat sanayi verilerinin iyi çıkması ise, bu ülkeye hammadde ihracatı yapan Yeni Zelanda ve Avustralya para birimlerine ralli yaptırdı.
- Almanya'nın 10 yıl vadeli tahvillerinin faizi beş baz puan yükselerek, yüzde 1.74'e çıktı. 10 yıl vadeli ABD tahvillerinin faizi beş baz puan yükselirken, aynı vadeli İngiltere tahvillerinin faizi altı baz puan sıçradı. Yeni Zelanda doları 16 önemli para biriminin tamamı karşısında güçlenirken, Avustralya doları 11'i karşısında yükseldi.

Euro Bölgesi'nde imalat sanayi, Markit Economics'in açıkladığı imalat sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi'nin ekim ayındaki seviyesi olan 51.3'ten ve ilk açıklanan veri olan 51.5'ten daha da yukarıya çıkararak, 51.6 puan seviyesine ulaşarak genişlemeye işaret etti. İspanya'da ise, 51.1 puan çıkması beklenen imalat sanayi göstergesi 48.6 puan ile Mayıs ayından bu yana en düşük seviyesine indi.

- Çin'de imalat sanayi endeksleri, kasım ayı verisi olarak, ekonomistlerin tahminleri üzerinde çıkarken, Güney Kore, Hindistan ve Tayvan'ın imalat sanayi endeksleri de yükseldi. ABD'de 55.1'e gerilemesi beklenen ISM imalat sanayi endeksi ise, ekim ayında 56,4 puan düzeyindeyken, 57.3 puana yükseldi. Brüksel merkezli KBC Bank NV sabit getirili menkul kıymetler stratejisti Mathias Van Der Jeugt,, Avrupa ülkelerinin PMI'larının, İspanya hariç, beklenenden güçlü çıktığını ve bu durumun Alman tahvilleri üzerinde baskı oluşturduğunu hatırlattı.
- Kısa vadede, bu tür Avrupa ve Euro Bölgesi verilerinin beklenenden iyi gelmeyi sürdürmesi halinde, Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB), negatif mevduat faizine geçiş, tahvil alım programına başlama ve/veya politika faizini bir kademe daha indirme gibi, daha da gevşetici para politikası adımları atmasını geciktireceğini vurguladı. Oysa, küresel yatırımcılar, FED'in parasal genişlemeyi bitirirken, acaba ECB bu rolü üstlenir mi, bu konuyu tartışıyordu. Uluslararası piyasa profesyonellerinin genel eğilimlerine bakıldığında, 5 Aralık perşembe günü saat 14.45'de gelecek olan faiz kararının her hangi bir değişikliğe işaret etmemesi bekleniyor. Yine de, mevduat faiz oranlarında negatif seviyeye geçiş ihtimali yine de dillendirilecek.
- ABD ISM PMI Endeksi'nin beklenenden yüksek gelmesi sonrasında, gözler bu haftaki diğer kritik ABD verilerinde olacak. 4 Aralık Çarşamba günü açıklanacak olan ADP'nin kasım ayı İstihdam Raporu'nun 165 bin kişi gelmesi bekleniyor. Ekim ayında istihdam 130 bin artış gösterirken, üç haftalık ortalama 142 bin ile, 152 bin kişi düzeyindeki eylül ayı ortalamasının altında gerçekleşmişti. 6 Aralık cuma günü ABD Ticaret Bakanlığı İstatistik Birimi tarafından açıklanacak olan kasım ayı tarım dışı istihdam ve işsizlik verisi de büyük bir heyecanla bekleniyor.
- Hatırlanacağı üzere, Kongre'de Demokratlar ve Cumhuriyetçilerin federal bütçe ve federal hazine borç tavanı kavgası nedeniyle, federal hükümetin üç hafta şalter indirmesi, hem eylül ayı verilerinin geç açıklanmasına, hem de ekim ayı verilerinin 1 Kasım yerine, 8 Kasım'da açıklanmasına sebep olmuştu. Bir haftalık gecikme ile açıklanan ekim ayı verisi, 120 bin kişilik bir tarım dışı istihdam artışı beklenirken, 204 bin kişilik artışla piyasaları şaşırtmış ve FED'in olası tapering kararıyla ilgili endişeleri

alevlendirmişti. İstihdam piyasasıyla ilgili artan umutlar nedeniyle, işsizlerin yeniden piyasaya dönmesi ise, işsizlik oranını yüzde 7,2'den, yüzde 7,3'e yükseltmişti. Ekonomistler, kasım ayı için tarım dışı istihdamda 183 bin kişilik bir artış beklese de, bu rakam ve üzerine çıkan her türlü veri, piyasaları bir adım daha tahvil alım programının azaltılması kararı endişesine sevk edecek. Beklenenden bir hayli kötü gelebilecek bir veri ise, piyasaları bir hayli rahatlatacaktır.

- Yurt içi piyasalar açısından ise, FED ve ABD'nin istihdam verilerinden kaynaklanan tedirgin bekleyiş baki iken, diğer bir tedirginlik konusu da, TÜİK'in açıklayacağı enflasyon verileri. 1 Aralık pazar günü İTO tarafından İstanbul için açıklanan enflasyon verileri, İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi, yani İTO'nun TÜFE'si için yüzde 0,34 oranında arttı. Bu artış oranı, 2008'de yüzde 0,23 ve 2012'deki yüzde 0,28 oranındaki artıştan sonra, son 10 yılın en düşük ikinci oranı, İstanbul'da tüketici enflasyonu 2010 yılında da yüzde 0,34 artmış. Bu oran, 2012 yılına göre az da olsa daha yüksek bir artış oranına karşılık geliyor. Buna karşılık, İstanbul'un maliyet enflasyonu anlamına gelen İTO TEFE'si yüzde 1,7'lik artış gösterdi ki, döviz kurlarındaki yukarı yöndeki oynaklığın hammadde maliyetleri açısından negatif etkisi net olarak görülmekte.
- Ekim ayında İTO enflasyonu yüzde 2,54 artışa işaret ederken, TÜİK'in tüm Türkiye genelinde TÜFE artış oranı yüzde 1,8 olarak açıklandı. 2012 yılının kasım ayında ise, İTO enflasyonu yüzde 0,28 artarken, TÜİK yüzde 0,38'lik bir artış oranı açıklamış. Bu durumda, eğer, TÜİK'in açıklayacağı artış oranı yüzde 0,40 çıkarsa, ekim ayı sonunda yüzde 7,71'i gören yıllıklandırılmış manşet enflasyon, yüzde 7,73'e çıkacak. Ancak, piyasa profesyonelleri ve ekonomistlerin beklediği gibi, TÜİK TÜFE artış oranı yüzde 0,6 çıkarsa, bu durumda, yıllıklandırılmış manşet enflasyon yüzde 8'e dayanacak ki, piyasanın neşesi kaçacak. Eğer kur dalgalanması aralık ayında da sürer, aralık ayı enflasyonu da, geçen yılın aralık ayı enflasyonu olan yüzde 0,38'i geçer ise, bu durumda, 2013 yılını yıllık enflasyon yüzde 8,1 ile 8,3 arası tamamlayabilir. Geçen yıl ise, yıllıklandırılmış manşet enflasyon aralık ayı sonunda, 41 yılın en düşüğü olarak, yüzde 6,2'yi görmüştü.
- Kasım ayı enflasyonun beklenenden iyi gelmesi ise, piyasaları ciddi anlamda rahatlatacak ve TCMB'nin kredibilitesine yönelik tartışmaların alevlenmesini de engelleyecektir. TCMB, faizleri çok arttırmadan, para politikasının öngörülebilirliğini arttırarak, sıkılaştırmayı kademeli olarak arttırarak, enflasyondaki yükselişin geçici olduğuna dair piyasaları ikna etmeye çalışıyor. Bu nedenle, beklenenden kötü gelen

her enflasyon verisi, TCMB'nin piyasalar üzerindeki gücü ve kredibilitmesini açısından, işini bir kademe daha zorlaştırıyor.

- Bu noktada, enflasyon verilerinden bir gün sonra, 4 Aralık çarşamba günü TCMB'nin açıklayacağı Tartılı Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi'nin kasım ayı değeri de dikkatle takip edilecek. Eylül ayında 108,61 puan olarak açıklanan REDK, ekim ayında TL'nin bir miktar değer kazanması ve güçlenmesi ile 109,99 puana yükselmişti. Ancak, kasım ayında TL'nin yine değer kaybetmesine bağlı olarak, REDK'nin yeniden 109 puanın altına gerilemesi bekleniyor. FED'in atacağı adımlar, aralık ayında TL'nin bir miktar daha değer kaybetmesine sebep olabilir.
- 5 Aralık perşembe günü faiz ve para politikasına yönelik kararını gözden geçirecek olan ECB'nin toplantısı öncesinde, 4 Aralık çarşamba günü açıklanacak olan Euro Bölgesi 3. Çeyrek GSYİH değişim oranı da dikkatle takip edilecek. Ekonomistler, Euro Bölgesi'nin ikinci çeyrekte resesyondan çıkmaya başladığına dair emarelerden söz etse de, Bölgede büyüme halen zayıf ve kırılğan. Ayrıca, 17 Euro Bölgesi üyesi ülke arasında, büyüme açısından bir eşit dağılım gözüküyor. Ekonomistlerin ve piyasanın beklentisi, 3. çeyrek için, çeyreksel bazda yüzde yüzde 0,1'lik bir artışa, işaret ediyor. Oysa, ikinci çeyrek ile birinci çeyrek arasında değişimi oranı yüzde 0,3'dü. Yıllıklandırılmış bazda ise, ikinci çeyrekte yüzde 0,5'e ulaşan daralmanın, yüzde - 0,4'e doğru 0,1 puan düzelmesi bekleniyor.
- Hazine, 4 Aralık Çarşamba günü gerçekleştireceği 10,9 milyar TL'lik iç borç ödemesi öncesinde, 2 Aralık pazartesi günü iki ve 3 Aralık salı günü de iki olmak üzere, toplam dört adet tahvil ihalesi gerçekleştiriyor. 2 Aralık pazartesi günü biri 5 yıl vadeli sabit kuponlu, diğeri 7 yıl vadeli değişken faizli, Salı günü ise 2 ve 10 yıl vadeli sabit kuponlu tahvil ihaleleri düzenlemekte. Hazine, 2 Aralık pazartesi günü (bugün) düzenlediği iki tahvil ihalesinde piyasaya, rot satışlar dahil, toplam 4 milyar 549,5 milyon lira borçlandı. Hazinenin 5 yıl (1806 gün) vadeli, 6 ayda bir yüzde 4,40 kupon ödemeli, sabit kuponlu devlet tahvilinin yeniden ihraç ihalesinde basit faiz yüzde 8,97, bileşik faiz ise yüzde 9,17 oldu.
- İhalede, nominal teklif 1 milyar 986,9 milyon lira, nominal satış 616,6 milyon lira, net satış ise 614,5 milyon lira oldu. Kamu kuruluşlarından 1 milyar 181 milyon lira net teklif gelen ihalede, teklifin tamamı karşılandı. İhalede piyasa yapıcılarında net 1 milyar 906,7 milyon lira teklif geldi ve net 286 milyon liralık satış yapıldı. İkinci ihalede ise, 7 yıl (2534 gün) vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli değişken faizli devlet tahvilinin yeniden ihracı gerçekleştirildi. İhalede dönemsel faiz yüzde 4,29 olurken,

nominal teklif 3 milyar 189,4 milyon lira, nominal satış 929,3 milyon lira, net satış ise 911,9 milyon lira oldu. Kamu kuruluşlarından gelen 1 milyar 205 milyon liralık teklifin tamamının karşılandığı ihalede, piyasa yapıcılarında net 17 milyar 556 milyon liralık teklif geldi ve net 351,1 milyon liralık net satış yapıldı. Hazine böylece, iki ihalede piyasaya toplam 4 milyar 549,5 milyon lira borçlandı..

- Hazine tahvil ihalelerini sürdürürken, Başbakan Yardımcısı Babacan'ın makamının ve Hazine'nin onay vermesi halinde, Türk ve dünya kamuoyu ile içeriği paylaşılan, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) kuruluş sözleşmesinin 4. Madde'si gereği, üye ülkeler için yapmakla yükümlü olduğu konsültasyon raporu da geçen hafta yayınlandı. IMF'in Türkiye Konsültasyon Raporu'na göre Türk ekonomisi 2013 yılında yüzde 3,8 büyüyecek ve 2013 bütçe hedeflerine ulaşılacak.
- Türkiye ekonomisinin 2012'de dengesizlikleri önemli ölçüde giderdiğine işaret eden, Türkiye Konsültasyon Raporu, 2013'te büyümenin, TCMB'nin kısmen gevşettiği para politikası ve kamu teşvikleri sayesinde hızlandığına işaret ediyor. Kişisel harcamalar ve kamu yatırımları büyümeyi sağlayan en önemli etkenler olarak öne çıkıyor. İç talebin gücüne bağlı büyümeye dönüş, cari açığın artmasına büyümeye ve enflasyonun hedefin üzerinde kalmasına sebep oluyor.
- Hükümet, artan kamu harcamalarına karşın 2013 bütçe hedeflerine ulaşacak. Tek seferlik gelirler, kamu gelirlerini beklentilerin üzerinde artırdı. Hükümet de bu gelir sayesinde harcamaları tavanın üzerine çıkacak şekilde artırdı. Ancak yine de harcamalar hedefler dahilinde kaldı. Bankacılık sektörünün sermaye yapısı güçlü. Sermaye yeterlilik oranları asgari düzeyin oldukça üzerinde. Takipteki krediler, geçen yıla göre küçük bir artış gösterse de, büyümüyor.
- IMF İcra Direktörleri Kurulu, sağlanan teşviklerin katkısıyla Türk ekonomisinin hızlı büyüme göstereceğini öngörmekte. Ancak, iç talebe bağlı büyümenin enflasyonda bozulmaya ve cari açığa büyümeye yol açtığını belirtti. IMF direktörleri Hükümete, önümüzdeki dönemde makroekonomik politikalarda sıkılaştırma, yapısal reformların hayata geçirilmesi ve dış dengenin düzeltilmesi noktalarında uyarıda bulunuyor.
- Direktörler, nispeten yüksek enflasyon görünümü altında daha az genişlemeci politikaların daha doğru olacağı görüşündeler. Çoğu direktör, para politikası çerçevesinin normalleşmesinin iletişimi ve fon akımlarının sürmesini güçlendireceği görüşünü belirttiler. IMF, düşük enflasyonun oynak para akımları karşısında ortaya çıkan zorlukları çözmede, geçmişe göre, kolaylaştırıcı bir rol oynadığını kaydetti. IMF

direktörleri, para akımları sürdüğü müddetçe, sterilizasyon ile net döviz rezervlerinin artırılmasını tavsiye etmekte.

- IMF direktörleri, daha sıkı maliye politikasının dışsal kırılmalıkları azaltacağı ve para politikası uygulamasını kolaylaştıracağı konusunda hemfikirler. IMF'ye göre, geçerli olan harcama düzeyi korunmalı ve yaratılan fazla gelir tasarruf olarak tutulmalı. Gerekli olmayan harcamalar yapılmamalı ve tasarruf muhtemel bir kötüleşmede kullanılmak üzere tutulmalı. Orta vadede mali konsolidasyon, tasarrufları artırabilir ve TL'deki değer kaybını engelleyebilir. Bütçede sağlanan esneklik sayesinde yaratılan kaynak, eğitim ve altyapı harcamalarında kullanılabilir.
- IMF direktörleri Türk finansal sisteminin genel görünümünün sağlam olduğu kanaatindedir. Ancak, döviz riskine açık olan bankaların özellikle dikkatle izlenmesi gerek. Hanehalkı kredi riskine ve şirketlerin döviz borçlanmalarına karşı karşı ihtiyatlı tedbirler hedeflenmeli. Direktörler vergi kaçırma ve para aklama konularında uluslararası anlaşmalar dahilinde daha fazla adım atılması gerektiğini kaydediyorlar.
- Türkiye'nin düşük tasarruf oranları, dış finansmana ihtiyacını zorunlu kılıyor. direktörler özel ve kamu tasarruflarının artırılmasının, rekabeti artıracak yapısal reformların hayata geçirilmesinin, doğrudan yabancı yatırım çekilmesinin ve dışsal dengesizlikler azaltılarak büyüme sağlanmasının önemine değindi. IMF, hükümetin enerjide dışa bağımlılığı azaltacak, işgücü esnekliğini artıracak, emeklilik fonlarını büyütecek ve kayıtdışı azaltacak politikalarını destekliyor. Raporda, işgücü piyasasını iyileştirecek her türlü eylem önemli olacağı da vurgulanmakta.